

притягує множество «траєкторій» системи, визначених різними початковими умовами. Отже, напрям соціальної трансцендентності окремих осіб повністю передбачуємо.

В трансформуючому суспільстві вихід людини до меж свого існування має велике значення, оскільки він сприяє становленню особистості, здатній сприяти розвитку суспільства. На жаль, в українському суспільстві переважають процеси розщепленості, дистанційованості людини і суспільства; в свідомості присутній синдром «нещасливого свідомості», падіння культури і моральності. Все це в цілому не сприяє розвитку суспільства, становленню його на більш високий, якісний рівень. Проблема, яка стоїть не тільки перед політичною елітою, але і перед народними масами – усвідомити необхідність самореалізації як кожної особистості, так і виходу її на рівень соціальної трансцендентності.

О.В. Огірко

Міжрегіональна Академія управління персоналом
Львівський університет
м. Львів

ВПЛИВ РЕЛІГІЙНОЇ РІЗНОМАНІТНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЗАСОБАМИ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

Соціально-стабілізуюча функція релігії – це ступінь її впливу на суспільний спокій у суспільстві. Світоглядною функцією релігії є формування релігійного світогляду та свідомості людини, що усвідомлює себе творінням Божим, а не результатом еволюції, а також розуміє, що первинним є Бог, а вторинним – матерія. Християнська етика як етика любові є етикою українського народу і вже більше 1000 років формує етичну культуру українців. Вона є наукою про моральне добро людини на основі абсолютних цінностей, якими наповнена християнська культура. Християнська

етика ґрунтується на універсальному моральному законі людства – десяти Заповідях Божих і двох головних заповідях Любові, а також на ділах милосердя щодо душі та тіла ближніх, євангельських радах і блаженствах. Вона закликає шанувати Бога думками, словами, ділами, а також шанувати батьків, власне й чуже життя, чистоту, майно, честь, славу, гідність і почуття. Християнська етика, визнаючи об'єктивність добра й зла, чеснот і вад, може бути пізнана та визнана неупередженим природним розумом. Фактично всяка об'єктивна етика є одночасно християнською.

Християнська етика є вченням спільним для всіх християнських конфесій в Україні та має за ціль: інформувати слухачів про моральне вчення християнства, яке містить у собі загальнолюдські цінності; прищеплювати молоді низку моральних чеснот: мудрість, мужність, справедливість, стриманість, милосердя, миролюбність; виховувати молодь на засадах: правди - "і спізнаєте правду, і правда вас визволить" (Ів.8.32); свободи, про що наголошує наш Кобзар: "в своїй хаті своя й правда й сила, і воля" та екуменізму за принципом : "Один Господь, одна віра, одне хрещення" (Ефес. 4.5).

На початку ХХ ст. зародився екуменічний рух (від грецького слова "ойкумена"- "вся Земля", "заселений світ"), що має за мету об'єднання всіх конфесій на засадах толерантності, розуміння й діалогу. Екуменізм заперечує прозелітизм, як перетягування людей з однієї конфесії в іншу. Кожен християнин повинен докладати зусиль на усунення з ужитку всіх слів, поглядів і вчинків, які можуть ображати почуття представників тої, чи іншої конфесії. Екуменізм у сучасному світі яскраво засвідчує, що, наближаючись до Бога, християни зближаються між собою, проявляючи взаєморозуміння й пошану. Єдність у різноманітності — ось основний принцип такої праці. Другий Ватиканський Собор (1962 - 1965 рр.) видав "Декрет про екуменізм" від 21 листопада 1964 р. Наголошено, що зв'язки між місцевими Церквами християн Сходу повинні бути як зв'язки між сестрами. Конкретними кроками екуменічного руху 7 грудня 1965 року стало зняття анафєми від 1054 року Папою римським Павлом VI та Патріархом усїєї православної Церкви Афінагорасом I. За висловом сьогоднішнього

Папи Івана Павла II, Церква повинна дихати "обома легенями" Сходу й Заходу, бо "Церква є православною по вірі і католицькою по любові". У 1993 р. Папська Рада для сприяння християнської єдності видала Довідник застосування принципів і норм екуменізму. Екуменічне співробітництво пропонується через: створення рад Церков; екуменічний діалог; спільну працю над Біблією; співробітництво богословських закладів; співпраця в діалозі з іншими релігіями. Православна Церква виділяє наступні розділи екуменічної діяльності: краще пізнання одні одних; запозичення досвіду; мирний діалог релігій.

Християн у світі близько 1 млрд. 800 млн., з яких 1 млрд. католиків, 600 млн. протестантів і 200 млн. православних. Християнська етика визначається як наука про моральне добро людини представниками католицьких і протестантських Церков, а розуміється щоденним християнським способом життя представниками православних Церков. Джерелами християнської етики для католицьких і православних Церков є Святе Передання (наука Церкви) та Святе Письмо, а для протестантських Церков єдиним її джерелом є Біблія. В католицькій Церкві християнська етика тісно пов'язана з моральним богослов'ям та християнською томістичною філософією. У православних Церквах християнсько-етичне вчення веде до містичного споглядання Бога, до глибокого вивчення християнської культури, традицій і звичаїв. В протестантських Церквах християнська етика носить характер біблійної етики через аналіз, дослідження й пояснення біблійних текстів морального змісту. Проте спільними для всіх залишаються біблійні моральні настанови та наука Ісуса Христа. Християнська етика є могутнім виховним засобом у формуванні богословських, моральних і громадських чеснот.

Етика традиційних Церков базується на: таїнственній ініціації, універсальності, ієрархічній службі й харизматизмі, концепції спасіння світу та інтегрального розуміння світу, а також на об'єктивно-текстуальному тлумаченні об'явлених джерел релігії, пізнавально-емоційній мотивації, вільному й свідомому прийнятті рішень, відпущенні вини та відданні себе Богові. Традиційні Церкви об'єднуються навколо наступних

фундаментальних світоглядних принципів: теоцентризм (розуміння того, що Бог є центром усього), креаціонізм (усвідомлення того, що Бог все створив з нічого), провіденціоналізм (положення про це, що Бог перманентно (безперервно і постійно) керує створеним Ним світом, людською історією й поведінкою кожної окремої людини), персоналізм (усвідомлення людини як особи, створеної на образ і подобу Божу) і ревеляціонізм (прийняття Божого Об'явлення).

Крім етик традиційних Церков (католицьких і православних) в Україні поширені етичні системи нетрадиційних Церков, до яких належать протестантські Церкви та секти як релігійні організації, що використовують частину вчення традиційних Церков.

Сектантство на відміну від церковних спільнот пропагує: вільне об'єднання, елітарність, авторитарну структуру, опозицію до світу, дуалістичну концепцію дійсності, суб'єктивно арбітражну інтерпретацію Біблії, домінування емоційності, "промивання мозку" й контроль за думками, маніпулювання почуттями вини й підкорення лідерів.

Трактуючи основні поняття з християнської етики слід дотримуватися норм екуменізму, наголошуючи на спільні для всіх конфесій моральні аспекти, а також, що світ християнства не вичерпується власною конфесією. Спільні основи етики в мирному діалозі релігій світу є теж важливими у навчанні.

Представники всіх головних релігій визнають, що людська особа може бути носієм наступних цінностей: релігійних (святість, особиста віра, прагнення до досконалості), моральних (смирнення, чистота, щедрість, милосердя, лагідність), естетичних (краса, чарівність, дотепність, художній смак), інтелектуальних (проникливість, розсудливість, інтуїція), вітальних (статевість, жвавість, енергійність) та інших цінностей. Людина покликана у житті бути носієм таких цінностей, а не мати різноманітні матеріальні, інтелектуальні цінності. Християнсько-етичний принцип життя звучить: шукайте найперше Царства Божого, а все решту вам додасться (Мт. 6.33).

Християнська етика є етикою любові, бо Її засновник Ісус Христос не тільки навчав моралі, але й життя Своє віддав заради

спасіння всього людства: "Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді, коли Він за своїх друзів Своє життя віддає" (Ів. 15.13) або "Бог так полюбив світ, що Сина Свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто увірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне" (Ів.3.16).

До головних конфесій в Україні належать: православні, греко-католицькі, римо-католицькі та протестантські Церкви. Православних і греко-католиків, які належать до одного східного обряду, з римо-католиками еднають: святі Таїнства (хрещення, миропомазання, сповідь-покаяння, Євхаристія - Причастя, елеопомазання-маслосвяття-соборування, священство й подружжя-шлюб), свята Літургія - Служба Божа, Богослужіння, молитви, правди віри, Заповіді Божі, наука Отців Церкви, святе Передання, Церковне мистецтво (ікони, образи), вшанування Богородиці. Протестантів з перечисленими вище конфесіями еднає лише свята Тайна хрещення й спогад про Причастя, Заповіді Божі, Святе Письмо та наука Ісуса Христа Богочоловіка. Христоцентризм об'єднує всі ці конфесії згідно наступних принципів. Навчання здійснюється: у Христі, про що навчає апостол Павло, - "Живу вже не я, а живе Христос у мені" (Гал.2.20.); через Христа, тобто за словами Христа, - "Без Мене ж ви нічого чинити не можете" (Ів. 15.5.) і для Христа, про що навчає апостол Павло, - "бо коли ми живемо, для Господа живемо і коли вмираємо, для Господа вмираємо" (Рим. 14.8.). "Все бо від Нього, через Нього і для Нього" (Рим. 11.36).

В Україні створено конституційно-правове поле, яке гарантує свободу релігії та Церкви і з багатьох параметрів відповідає міжнародним критеріям і стандартам. Згідно Статті 35 Конституції України жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Відносини між Церквою і державою набувають дедалі більш партнерського характеру. Релігійна ситуація в державі характеризується нарощуванням екуменічної співпраці християнських організацій, насамперед у контексті святкування 2000-ліття Різдва Христового, запровадження предмета "Християнська етика" в загальноосвітніх і вищих

навчальних закладах України та візиту в Україну Папи Івана-Павла П.

Починаючи з 1990 року в деяких школах Львівщини зі згоди дирекції шкіл починається релігійно-моральне виховання учнівської молоді, а з 1992 року у школах Галичини у вибірково-обов'язковий компонент базового навчального плану був уведений як експериментальний предмет "Основи християнської моралі". З 1992 по 1994 роки формуються програми цього предмету. В 1997 р. владики чотирьох традиційних конфесій у Львові (від УГКЦ, УПЦ МП, УАПЦ і УПЦ КП) погодили спільну працю щодо підготовки вчителів і програм з екуменічного предмета "Християнська етика" яка продовжується і на даний час. Починаючи з 1997 р. християнська етика викладається як обов'язковий предмет за рахунок варіативної частини практично у всіх загальноосвітніх школах Львівщини, Тернопільщини та Івано – Франківщини, а з 1999 р., також і в школах Рівненщини. З 1 вересня 1998 р. вивчення християнської етики було офіційно впроваджено у 900 школах Львівщини.

Окрім УГКЦ, впровадженню християнської етики в навчальних закладах України активно сприяють: УПЦ КП, зокрема, особисто Патріарх Філарет і представники УАПЦ. Представники УПЦ МП теж співпрацюють у цьому напрямку, пропонуючи свій погляд на цей предмет як на християнську культуру. Представники протестантських Церков викладають деякі предмети на курсах викладачів християнської етики в НУ "Острозька Академія".

Сподіваємося, що цей предмет допоможе формувати соціальну свідомість молоді в умовах зміни суспільних пріоритетів, дотримуватися морально доброї поведінки в щоденному житті та бути вірною Богові, Україні, народові.